

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

p. X

2018- - Nr.

Į 2018-01-12 Nr. 4D-2017/1-1479

Į 2018-04-13 Nr. 4D-2017/1-1479-3D-1039

Kopija
Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriui
Augustinui Normantui

DĖL INFORMACIJOS SUTEIKIMO

Gerb. X,

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (toliau – Teisingumo ministerija) išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus 2018 m. sausio 12 d. raštu Nr. 4D-2017/1-1479 persiūtą Jūsų 2017 m. gegužės 25 d. kreipimąsi, kuriame išsakote nepasitenkinimą dėl teisingumo vykdymo ir teismų bei teisėjų veiklos, ir atsakydama į Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus 2018 m. balandžio 13 d. raštą Nr. 4D-2017/1-1479/3D-1039, informuoja, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikoje galiojančiais įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais ir Teisingumo ministerijos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 9 d. nutarimu Nr. 851 „Dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatų patvirtinimo“, į Teisingumo ministerijos kompetenciją neįeina faktinės situacijos vertinimas, įstatymų ir kitų teisės aktų bei jų taikymo oficialus aiškinimas, teismų bei prokurorų sprendimų aiškinimas. Atsižvelgiant į tai, toliau šiame rašte bus pateikiama Jums aktuali informacija, ir Teisingumo ministerijos nuomonė, kuri negali būti traktuojama kaip oficialus teisės aiškinimas, taip pat nėra privaloma teismams ir kitoms institucijoms.

Dėl teismų, teisėjų ir prokurorų nepriklausomumo

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus 2018 m. sausio 12 d. rašte Nr. 4D/2017/1-1479 skirtame Jums buvo pažymėta, kad teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai. Pakartotinai pažymime, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija) 109 straipsnis numato, kad teisėjai ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi. Teisminės valdžios nepriklausomumą ir savarankiškumą patvirtina ir Konstitucijos 114 straipsnis, kuris draudžia tiek Teisingumo ministerijai, tiek kitoms valstybinės valdžios ir valdymo institucijoms, Seimo nariams ir kitiems pareigūnams, politinėms partijoms, politinėms ir visuomeninėms organizacijoms ar piliečiams kištis į teisėjų ir teismų veiklą, nes tai pažeistų jų nepriklausomumą ir nešališkumą, kurie yra būtini vykdam teisingumą. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos

prokuratūros įstatymo (toliau – Prokuratūros įstatymas) 11 straipsniu, atlikdamas savo funkcijas, prokuroras yra nepriklausomas ir klauso tik Konstitucijos ir įstatymų, todėl valstybės, savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, jų pareigūnams ir tarnautojams, politinėms partijoms ir politikams, visuomeninėms organizacijoms ir visuomenės informavimo priemonėms, kitiems fiziniams ir juridiniams asmenims draudžiama duoti prokuratūrai įstatyme nenustatytų pavedimų ar įpareigojimų arba kitaip kištis į prokurorų veiklą. Kartu pažymime, jog vadovaujantis Prokuratūros įstatymo 3 straipsnio 4 dalimi, prokuroro veiksmai ir sprendimai įstatymų nustatyta tvarka gali būti skundžiami aukštesniajam prokurorui ir teismui. Minėto įstatymo 8 straipsnis nustato, kad teritorinėms prokuratūroms vadovauja, jų veiklą kontroliuoja, ikiteisminio tyrimo įstaigų veiksmus, tiriant nusikalstamas veikas, koordinuoja Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra.

Dėl teisėjų drausminės atsakomybės

Lietuvos Respublikos teismų įstatymo (toliau – Teismų įstatymas) 83 straipsnio 1 dalis numato teisėjų drausminės atsakomybės institutą – teisėjas drausmine tvarka atsako Teisėjų garbės teisme. Vadovaujantis Teismų įstatymo 83 straipsnio 2 dalimi, teisėjo drausminė atsakomybė galima esant vienam iš šių pagrindų: 1) už teisėjo vardą žeminantį poelgį; 2) už kitų Teisėjų etikos kodekso reikalavimų pažeidimą; 3) už įstatymuose numatytų teisėjų darbinės ar politinės veiklos apribojimų nesilaikymą. Teismų įstatymo 84 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad siūlyti iškelti drausmės bylą turi teisę Teisėjų taryba, Teisėjų etikos ir drausmės komisija, taip pat teismo, kuriame dirba teisėjas, arba bet kurio aukštesnės pakopos teismo pirmininkas ar kitas asmuo, kuriam tapo žinoma apie šio Įstatymo 83 straipsnio 2 dalyje numatytą nusižengimą. Turintis teisę siūlyti iškelti drausmės bylą subjektas motyvuotą teikimą dėl drausmės bylos teisėjui iškėlimo pateikia Teisėjų etikos ir drausmės komisijai. Aptariant teisėjų atsakomybę pabrėžtina, kad drausminių priemonių taikymas teisėjams turi būti organizuojamas taip, kad nebūtų pažeidžiamas realus teisėjų nepriklausomumas.

Dėl teisėjų veiklos vertinimo

Iš Jūsų kreipimosi suprantame, kad skundžiatės teisėjų kompetentingumu nagrinėti bylas. Atsižvelgdami į tai, atkreipiame dėmesį, kad Teismų įstatymo IX skyriaus III skirsnis numato teisėjų veiklos vertinimą. Vadovaujantis Teismų įstatymo 91¹ straipsnio 1 dalimi, teisėjų veikla vertinama siekiant išsiaiškinti teisėjų, taip pat teismų pirmininkų, pirmininkų pavaduotojų, skyrių pirmininkų turimų profesinių žinių ir įgūdžių lygį, gebėjimus teorines žinias ir įgūdžius taikyti praktikoje, dalyvauti administraciniame teismo darbe ir jį organizuoti, nustatyti stipriąsias ir silpnąsias teisėjų veiklos sritis ir juos skatinti tobulinti profesinius gebėjimus. To paties įstatymo 91² straipsnio 1 dalis numato, kad teisėjų veikla vertinama periodiškai bei neeilinių teisėjų veiklos vertinimų metu. Periodiškai vertinant teisėjo veiklą, pirmą kartą teisėjo veikla vertinama praėjus trejiems metams nuo jo paskyrimo į teisėjo pareigas, vėliau teisėjo veikla vertinama kas penkeri metai (Teismų įstatymo 91² straipsnio 2 dalis). Neeilinis teisėjo veiklos vertinimas atliekamas paties teisėjo prašymu arba kai ne vieną kartą kartojasi teisėjo veiklos trūkumai. Neeilinis teisėjo veiklos vertinimas taip pat atliekamas sprendžiant teisėjo paaukštinimo ar teismo pirmininko, pirmininko pavaduotojo, skyriaus pirmininko skyrimo naujam įgaliojimų laikui klausimus, išskyrus atvejus, kai po paskutinio periodinio ar neeilinio teisėjo veiklos vertinimo praėjo mažiau nei treji metai (Teismų įstatymo 91² straipsnio 3 dalis).

Dėl teisėjų patraukimo baudžiamojon atsakomybėn

Norėtume pažymėti, kad teisėjai gali būti traukiami baudžiamojon atsakomybėn už padarytas nusikalstamas veikas, todėl jeigu Jūs manote, kad teisėjas padarė veiką, turinčią nusikalstamos veikos požymių, Jūs turite teisę kreiptis į ikiteisminio tyrimo įstaigą arba prokuratūrą su prašymu, pranešimu arba skundu dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo (Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 166 straipsnio 1 dalies 1 punktas). Kartu pažymėtina, kad Konstitucijoje ir kituose įstatymuose numatytos tam tikros teisėjų patraukimo baudžiamojon atsakomybėn sąlygos. Vadovaujantis Konstitucijos 114 straipsnio 2 dalimi, teisėjas negali būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, suimtas, negali būti kitaip suvaržyta jo laisvė be Seimo, o tarp Seimo sesijų – be Respublikos Prezidento sutikimo. Teismų įstatymo 47 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad teisėjas gali atsakyti baudžiamąja tvarka, gali būti suimtas arba gali būti kitaip suvaržyta jo laisvė tik Seimo, o tarp Seimo sesijų – Respublikos Prezidento sutikimu, išskyrus atvejus, kai teisėjas užtinkamas darantis nusikalstamą veiką (*in flagranti*) (tačiau net pradėjus baudžiamąjį procesą, kai teisėjas užtinkamas darantis nusikalstamą veiką, būtina gauti Seimo, o tarp Seimo sesijų – Respublikos Prezidento sutikimą. Negavus tokio sutikimo pradėtas baudžiamasis procesas nutraukiamas vadovaujantis BPK 3² straipsnio 2 dalimi).

Dėl teisėjų skyrimo

Teisėjų skyrimo tvarką nustato Konstitucijos 112 straipsnis ir Teismų įstatymo nuostatos. Kaip viename iš savo nutarimų pažymėjo Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau – Konstitucinis Teismas), asmenims, siekiantiems būti teisėjais, teisinėje valstybėje <...> gali ir turi būti keliami kuo didžiausi profesinės kvalifikacijos, taip pat ir teisinio išsilavinimo, reikalavimai (net jeigu tokie didžiausi profesinės kvalifikacijos reikalavimai nėra keliami kitiems teisininko profesijos atstovams); jeigu tokie aukščiausi profesinės kvalifikacijos, teisinio išsilavinimo reikalavimai pretendams į teisėjus nebūtų keliami, būtų sudarytos prielaidos teismų darbui tapti mažiau efektyviam ir suprastėti jo kokybei, pažeisti asmens teisės, laisvės, teisėtus interesus, įvairias Konstitucijoje įtvirtintas, jos ginamas ir saugomas vertybes; apskritai būtų sudarytos prielaidos tam, kad teismų, kurių teisėjais buvo paskirti asmenys, neturintys būtinos profesinės kvalifikacijos, vien formaliai vykdomas teisingumas nebūtų toks teisingumas, kurį įtvirtina, saugo ir gina Konstitucija (*Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 20 d. nutarimas*).

Dėl specialiojo prokuroro instituto

Atsižvelgdami į tai, kad savo kreipimesi minite, kad reikalinga steigti specialiojo prokuroro institutą, norime Jus informuoti, kad 2017 m. gruodžio 19 d. Seime buvo priimti Prokuratūros įstatymo pakeitimai. Vienas iš numatytų Prokuratūros įstatymo pakeitimų apima ir Jūsų minimą specialiojo prokuroro instituto įsteigimą¹. 2018 m. liepos 1 d. įsigaliosiančio Prokuratūros įstatymo 16¹ straipsnio 1 dalis numato, kad prokurorui, kuriam pavedama atlikti, organizuoti korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų, kurių padarymu įtariamas valstybės ar savivaldybės institucijos, įstaigos ar įmonės vadovas, vadovo pavaduotojas ar asmuo, turintis imunitetą nuo patraukimo baudžiamojon atsakomybėn, ikiteisminį tyrimą ir jam vadovauti bei palaikyti valstybinį kaltinimą tokiose baudžiamosiose bylose, gali būti suteikiamas specialus statusas.

¹ Plačiau su šiomis nuostatomis galite susipažinti per elektronines prieigas: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5d8eeff2e64511e7b4d1bdd5f1a9ff0e?jfwid=-11gea3vuhe>.

Dėl tarėjų instituto

Atsižvelgdami į Jūsų kreipimesi minima tarėjų institutą, pažymime, kad Teisingumo ministerija parengė Visuomeninių teisėjų (tarėjų) instituto teismuose koncepciją, kurioje numatyta ir tarėjų atrankos tvarka, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. spalio 11 d. nutarimu Nr. XII-2676 „Dėl visuomeninių teisėjų (tarėjų) instituto teismuose koncepcijos patvirtinimo“². Taip pat norime informuoti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“ buvo patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo planas (toliau – Septynioliktosios Vyriausybės programos įgyvendinimo planas), kuriame numatytas visuomeninių teisėjų (tarėjų) instituto teismuose įteisinimas ir įsteigimas iki 2020 m. III ketvirčio.

Dėl individualaus konstitucinio skundo

Atsakant į Jūsų kreipimosi dalį dėl individualaus konstitucinio skundo, informuojame, kad, vadovaujantis Septynioliktosios Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 5.3.4. papunkčiu, numatoma įteisinti individualų konstitucinį skundą iki 2019 metų III ketvirčio.

Kartu pažymime, kad grupė Seimo narių yra pateikusi Konstitucijos 106 ir 107 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (Nr. XIIP-431), bei Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo Nr. I-67 31, 65, 66, 68, 72 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą (Nr. XIIP-432), kuriais siūloma nustatyti, kad kiekvienas asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl įstatymo ar kito Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės akto, jeigu jų pagrindu priimtas sprendimas pažeidė šio asmens konstitucines teises ir laisves³.

Šis Teisingumo ministerijos atsakymas per vieną mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba Vilniaus apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Teisingumo ministerijos kancleris

Arūnas Kazlauskas

² Plačiau su šiomis nuostatomis galite susipažinti per elektronines prieigas: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/1c5390e08b9711e6a0f68fd135e6f40c?jfwid=-ji9gtg7az>.

³ Plačiau su projektų nuostatomis galite susipažinti per elektronines prieigas: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/d8f62110408011e7b8e5a254f4e1c3a7?jfwid=-11gea3wtqn> ; <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/fb70ddc0057511e78352864fdc41e502?positionInSearchResults=3&searchModelUUID=e3844d2b-1e35-4366-b000-09c62034f66b>.